

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету здоров'я, психології, фізичної культури та спорту

Свєген ПАВЛЮК 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психосоматика

Галузь знань – С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

Спеціальність – С4 Психологія

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-наукова програма – Психологія

Обсяг дисципліни – 4 кредити ЄКТС **Шифр дисципліни** ОФП.19

Мова навчання – українська

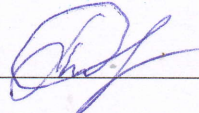
Статус дисципліни: обов'язкова (фахової підготовки)

Факультет – здоров'я, психології, фізичної культури та спорту

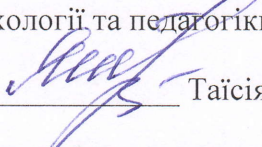
Кафедра – психології та педагогіки

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсовий проєкт*	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
			Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття					Самостійна робота, у т.ч. ІРС			Залік	Іспит
					Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття					
Д	4	7	4	120	50	16		34		70			+	
З	4	7	4	120	12	6		6		108			+	

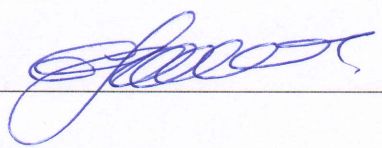
Робоча програма складена на основі Освітньо-професійної програми спеціальності С4 Психологія

Робочу програму склала канд. психол. наук, доцент Тетяна МАТВІЙЧУК

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри психології та педагогіки

Протокол від 28 серпня 2025 р. №1 Зав. кафедри Таїсія КОМАР

Робочу програму розглянуто та схвалено вченою радою факультету здоров'я, психології, фізичної культури та спорту

Голова вченої ради ФЗПФКС Свєген ПАВЛЮК

Хмельницький 2025

2 Пояснювальна записка

Дисципліна «Психосоматика» є складовою обов'язкової частини дисциплін фахової підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю С4 Психологія за освітньо-професійною програмою Психологія.

Пререквізити: ОФП.11 Основи психологічного консультування. ОФП.14 Основи клінічної психології, ОФП.16 Основи психотерапії.

Постреквізити: ОФП 27 Кваліфікаційна робота

Відповідно до освітньої програми дисципліна сприяє забезпечення:

- **компетентності:** ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов. ЗК01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ФК08. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т. ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни). ФК09. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту. УК01. Здатність до збереження та самозбереження здоров'я, здійснення аналізу та самоаналізу психофізичного стану індивіда.

програмні результати навчання: ПРН11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т. ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни). ПРН12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника. ПРН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога. ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії. ПРН19. Аналізувати стан психофізичного здоров'я індивіда, розробляти індивідуальну здоров'язберігаючу програму та проводити динамічний моніторинг її виконання й ефективності.

Мета дисципліни – оволодіння студентами знаннями з основних питань психосоматики, її теоретичними і практичними аспектами.

Предмет дисципліни – обсяг теоретичних та практично-орієнтованих знань, умінь та навичок студентів з проблем аналізу та розв'язання психосоматичних питань.

Завдання дисципліни: ознайомити студентів з історією розвитку психосоматики та її місцем у сучасній психології та медицині; сформулювати уявлення про основні психосоматичні концепції та моделі; навчити розпізнавати психосоматичні прояви та відрізняти їх від суто медичних симптомів; сприяти розвитку навичок комплексного аналізу стану клієнта/пацієнта з урахуванням психологічних, соціальних і фізіологічних чинників; ознайомити з основними психотерапевтичними методами, що застосовуються при роботі з психосоматичними розладами; розвинути здатність до міждисциплінарної взаємодії; формувати професійну етику та відповідальність у сфері роботи з психосоматичними проблемами.

Результати навчання: після опанування курсу студент повинен: пояснювати теоретичні засади психосоматики та основні підходи до її вивчення; характеризувати найпоширеніші психосоматичні розлади; описувати психологічні механізми виникнення психосоматичних симптомів; здійснювати первинний психосоматичний аналіз скарг та станів; застосовувати методи діагностики психосоматичних розладів; добирати адекватні психокорекційні та психотерапевтичні техніки; інтегрувати знання з психології та медицини для комплексного підходу до клієнта; працювати у міждисциплінарній команді; організовувати психопрофілактичну роботу для попередження психосоматичних розладів.

3. Структура залікових кредитів дисципліни

Назва теми	Кількість годин, відведених на:					
	Денну форму			Заочну форму		
	Лекції	Практ. заняття	СРС	Лекції	Практ. заняття	СРС
Тема 1. Теоретико-методологічні аспекти психосоматичних захворювань	2	4	8	2	2	12
Тема 2. Підходи до визначення і класифікації психосоматичних захворювань і розладів	2	4	8			14
Тема 3. Генез психосоматичних захворювань і розладів	2	4	8			12
Тема 4. Психосоматичні розлади: сучасний стан проблеми	2	4	8			12
Тема 5. Діагностика в психосоматиці	2	4	8	2	2	14
Тема 6. Психосоматичний аналіз особистості	2	4	10			14
Тема 7. Основні принципи психотерапії при психосоматичних захворюваннях.	2	4	10			14
Тема 8. Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями.	2	6	10			14
Разом за семестр	16	34	70	6	6	108

4. Програма навчальної дисципліни

4.1 Зміст лекційного курсу

4.1.1. Перелік лекцій для студентів денної форми здобуття освіти

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	Теоретико-методологічні аспекти психосоматичних захворювань Поняття психосоматики. Поняття психосоматичного захворювання. Психоцентричний та соматоцентричний підходи психосоматичних співвідношень. Різниця між визначеннями терміну «психосоматика» у науковому напрямку, патологічних порушеннях, напрямку медицини. Психосоматика – міждисциплінарний науковий напрямок. Історія розвитку психосоматичного напрямку. Психосоматичні теорії і моделі. Проблема психосоматичних співвідношень. Історичні підходи до психосоматичних симптомів: досвід лікарів Стародавньої Греції, двох клінічних шкіл, Гіппократа і Арістотеля, Цицерона, Авіценни, Декарта. Дата введення терміну «психосоматика» та «соматопсихіка». Ідеї цілісного підходу до хвороби в роботах російських лікарів 19 століття. <i>Лит.:</i> [4] с.7–99; [2] с.147-167	2
2	Підходи до визначення і класифікації психосоматичних захворювань і розладів Класифікація психосоматичних розладів в психоаналізі. Предмет дослідження психосоматики. Різні погляди на визначення психосоматичних розладів. Соматоформні порушення. Психосоматичні захворювання органів і психофізіологічні порушення. Порушення	2

	поведінки з соматичними наслідками. Узагальнені сучасні уявлення класифікації психосоматичних захворювань і розладів. Психосоматичні порушення: конверсійні симптоми; функціональні синдроми; психосоматози. Класифікації психосоматичних розладів, представлені у медичній літературі. <i>Лит.</i>: [1] с. 1-6; [4] с. 48-56, 67-75; [7] с. 150–179, 404–421; [11] с. 224–243	
3	Генез психосоматичних захворювань і розладів Психоаналітичні концепції виникнення психосоматичних захворювань. Конверсійна модель З. Фрейда. Модель вегетативного невроту Ф. Александера. Теорія особистісних профілей Ф. Данбар. Концепція десоматизації М. Шура. Модель алекситимії. «Поведінка типу А» Фрідмана і Розенмана. Модель вихідного порушення М. Балінта. Теорії науціння, біхевіоризм і психосоматика. Вчення І. П. Павлова про умовні рефлекси, кортико-вісцеральна теорія і психосоматична медицина у світлі теорії науціння. Модель вивченої безпорадності М. Селігмана. Імпринтинг. <i>Лит.</i>: [4] с. 46–51; [8] с. 57-144; [6] с. 126-141	2
4	Психосоматичні розлади: сучасний стан проблеми Погляди гуманістичного підходу. Патогенез психосоматичних розладів: неспецифічна спадкова та вроджена обтяженість соматичними порушеннями і дефектами; спадкова схильність до психосоматичних розладів; нейродинамічні зрушення (порушення діяльності ЦНС); особистісні особливості; психічний і фізичний стан під час дії психотравмуючих подій; фон несприятливих сімейних і інших соціальних факторів; особливості впливу психотравмуючих подій. <i>Лит.</i>: [4] с. 46–51; [8] с. 57-144; [6] с. 126-141	2
5	Діагностика в психосоматиці Психодіагностика як продукт аналізу соматичних проблем: психодинамічний та інші підходи. Основні підходи та принципи психологічної діагностики психосоматичних хворих. Методи діагностики у психосоматиці: структуроване інтерв'ю (бесіда), психологічне тестування (опитувальники). <i>Лит.</i>: [4] с. 60–68; [3] с. 13-56; [5] с. 136–149, 317–344; [8] с. 59–80.	2
6.	Психосоматичний аналіз особистості Анамнез в психосоматиці. Психодіагностичні методики: Торонтська алекситимічна шкала; Опитувальник Бека; САН; Спілберга-Ханіна; Опитувальник Сердюка для вивчення самооцінки соціальної значимості хвороби; Методика незакінчених речень Сакса - Сіднея, модифікована для психосоматичних хворих та інші. Психосоматичні захворювання в класифікаторах хвороб: МКХ-11, DSM -V. <i>Лит.</i>: [4] с. 60–68; [3] с. 13-56; [5] с. 136–149, 317–344; [8] с. 59–80.	2
7	Основні принципи психотерапії при психосоматичних захворюваннях. Форми терапії у психосоматиці. Тривала розмовна психотерапія. Групова психотерапія. Сімейна терапія. Сугестивні методики і методики вправляння. Гіпноз. Тілесно-центровані методики. Стаціонарна психотерапія. Групи самодопомоги. Психологія хворого. Основні принципи психотерапії при психосоматичних захворюваннях. Розуміння суб'єктивних концепцій хвороби. Процес формування суб'єктивної	2

	концепції хвороби. Стосунки між лікарем і пацієнтом. Форми терапевтичної бесіди з пацієнтом. Основні етапи терапевтичної роботи з психосоматики. Психодинамічний, поведінковий та гуманістичний підхід при роботі з психосоматичними захворюваннями. Позитивна психотерапія. Символдрама (метод кататимного переживання образів). Транзактний аналіз. Гештальт-терапія. Когнітивно-поведінкова психотерапія. Сімейна психотерапія. Нейролінгвістичне програмування (НЛП). <i>Лім.</i>: [4] с. 33-47; с. 52-59; с. 93-114; [5] с. 75-93, 136–149; [8] с. 57-144; [12] с. 126-141; [13] с. 107–135	
8	Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями. Терапевтичні підходи при роботі з психосоматичними захворюваннями, орієнтовані на роботу з симптомом. Суггестивна психотерапія. Терапія мистецтвом (арт-терапія). Креативна візуалізація. Психодрама. Танцювально-рухова терапія. Тілесно-орієнтована психотерапія. Трансперсональний підхід при роботі з психосоматичними захворюваннями. Психосинтез. Танатотерапія. Метафізичний підхід. <i>Лім.</i>: [4] с. 33-47; с. 52-59; с. 93-114; [5] с. 75-93, 136–149; [8] с. 57-144; [12] с. 126-141; [13] с. 107–135	2
	Разом:	16

4.1.2. Перелік оглядових лекцій для здобувачів заочної форми навчання

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	Теоретико-методологічні аспекти психосоматичних захворювань. Генез психосоматичних захворювань і розладів. Психосоматичні теорії і моделі. Класифікація психосоматичних розладів в психоаналізі. Узагальнені сучасні уявлення класифікації психосоматичних захворювань і розладів. Психоаналітичні концепції виникнення психосоматичних захворювань. Теорії наuczіння, біхевіоризм і психосоматика. Позитивна психотерапія Н. Пезешкіана. Узагальнені уявлення патогенезу психосоматичних розладів. Форми терапії у психосоматиці. Психологія хворого. Основні принципи психотерапії при психосоматичних захворюваннях. <i>Лім.</i>: [1] с. 1-6; [2] с.147-167; [4] с.7–99; [7] с. 150–179, 404–421; [11] с. 224–243	2
2	Діагностика в психосоматиці Діагностична бесіда. Психологічне тестування. <i>Лім.</i>: [4] с. 52-59; [4] с. 33-47; [5] с. 75-93, 136–149; [8] с. 53–59, 80–88	2
3	Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями Психодинамічний, поведінковий та гуманістичний підхід при роботі з психосоматичними захворюваннями. Терапевтичні підходи при роботі з психосоматичними захворюваннями, орієнтовані на роботу з симптомом. Трансперсональний підхід при роботі з психосоматичними захворюваннями. <i>Лім.</i>: [4] с. 93-114; [8] с. 57-144; [12] с. 126-141; [13] с. 107–135	2
	Разом:	6

4.2. Зміст практичних занять

4.2.1. Перелік практичних занять для здобувачів денної форми навчання

Номер заняття	Тема практичного заняття	Кількість годин
1	Погляд різних наукових напрямків на визначення поняття «психосоматика» <i>Література:</i> [4] с.7–52; [2] с.147-157	2
2	Історія розвитку психосоматичного напрямку. Психосоматичні теорії і моделі. <i>Література:</i> [4] с.52–99; [2] с.157-167	2
3	Класифікація психосоматичних розладів <i>Література:</i> [1] с. 1-2; [4] с. 48-50, 67-72; [7] с. 150–179, [11] с. 224–233	2
4	Психологічні причини деяких психосоматичних розладів <i>Література:</i> [1] с. 1-2; [4] с. 48-50, 67-72; [7] с. 150–179, [11] с. 224–233	2
5	Патогенез психосоматичних розладів: біопсихосоціальна модель <i>Література:</i> [1] с. 4-6; [4] с. 54-56, 72-75; [7] с. 404–421; [11] с. 233–243	2
6	Психоаналітичні концепції виникнення психосоматичних захворювань: захисні механізми та копінг-стратегії <i>Література:</i> [4] с. 46–51	2
7	Психосоматичні реакції та психосоматичні розлади: сучасний стан проблеми <i>Література:</i> [8] с. 57-144;	2
8	Стрес та війна: наслідки для ментального здоров'я та вплив на розвиток психосоматичних розладів <i>Література:</i> [6] с. 126-141	2
9	Діагностика в психосоматиці: характеристики психосоматичних розладів у міжнародних класифікаціях захворювань <i>Література:</i> [4] с. 60–68; [3] с. 13-56; [5] с. 136–149, 317–344; [8] с. 59–80.	2
10	Психосоматична діагностика: проективні методики, опитувальники, скринінгові методики <i>Література:</i> [4] с. 60–68; [3] с. 13-56; [5] с. 136–149, 317–344; [8] с. 59–80	
11	Особливості збору психосоматичного анамнезу <i>Література:</i> [4] с. 60–68; [3] с. 13-56; [5] с. 136–149, 317–344; [8] с. 59–80	
12.	Психосоматичний аналіз хворого <i>Література:</i> [4] с. 60–68; [3] с. 13-56; [5] с. 136–149, 317–344; [8] с. 59–80.	2
13	Психологія хворого. Основні принципи психотерапії при психосоматичних захворюваннях. <i>Література:</i> [4] с. 57-59; [4] с. 39-47; [5] с. 83-93, 139–149; [8] с. 80–88	2
14	Форми терапії у психосоматиці <i>Література:</i> [4] с. 52-57; [4] с. 33-39; [5] с. 75-83, 136–139; [8] с. 53–59	2
15	Психодинамічний, поведінковий та гуманістичний підхід при роботі з психосоматичними захворюваннями <i>Література:</i> [4] с. 93-97; [8] с. 57-64; [12] с. 126-131; [13] с. 107–120	2

16	Терапевтичні підходи при роботі з психосоматичними захворюваннями, орієнтовані на роботу з симптомом <i>Література:</i> [4] с. 97-110; [8] с. 64-82; [12] с. 132-138; [13] с. 121–129	2
17	Захист індивідуально-дослідного завдання.	2
	Разом:	34

4.2.2. Перелік практичних занять для здобувачів заочної форми навчання

Номер заняття	Тема практичного заняття	Кількість годин
1	Теоретико-методологічні аспекти психосоматичних захворювань. Підходи до визначення і класифікації психосоматичних захворювань і розладів. Генез психосоматичних захворювань і розладів. <i>Література:</i> [1] с. 4-6; [2] с.147-157; [4] с.7–52с. 54-56, 72-75; [7] с. 404–421; [11] с. 233–243	2
2	Діагностика в психосоматиці. <i>Література:</i> [4] с. 60–68; [3] с. 13-56; [5] с. 136–149, 317–344; [8] с. 59–80.	2
3	Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями. <i>Література:</i> [4] с. 97-110; [8] с. 64-82; [12] с. 132-138; [13] с. 121–129	2
	Разом:	6

4.3. Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи здобувача вищої освіти

Самостійна робота студентів усіх форм здобуття освіти полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до практичних занять, тестового контролю. Студенти денної форми виконують самостійну роботу (індивідуально-дослідне завдання, що оформлене у вигляді презентації).

Студенти *заочної* форми здобуття освіти виконують контрольну роботу. Вимоги до її виконання та варіанти визначаються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожний студент отримує на кафедрі у період настановної сесії. Крім цього до послуг студентів сторінка кафедри у Модульному середовищі для навчання, де розміщені Робоча програма дисципліни, варіанти контрольних робіт та необхідні матеріали з її навчально-методичного забезпечення та контролю результатів навчання.

Зміст самостійної роботи здобувачів денної форми навчання

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1	1.Опрацювання літератури та конспекту лекції теми Т.1 2. Підготовка до практичного заняття 1 за темою Т.1	4
2	1.Опрацювання літератури та конспекту лекції теми Т.1 2. Підготовка до практичного заняття 2 за темою Т.1 3. Видача індивідуально-дослідного завдання.	4
3	1.Опрацювання літератури та конспекту лекції теми Т.2 2.Підготовка до практичного заняття 3 за темою Т.2 3.Виконання індивідуально-дослідного завдання	4
4	1.Опрацювання літератури та конспекту лекції теми Т.2 2.Підготовка до практичного заняття 4 за темою Т.2 3.Виконання індивідуально-дослідного завдання	4
5	1.Опрацювання літератури та конспекту лекції теми Т.3	4

	2.Підготовка до практичного заняття 5 за темою Т.3 3.Виконання індивідуально-дослідного завдання	
6	1.Опрацювання літератури та конспекту лекції теми Т.3 2.Підготовка до практичного заняття 6 за темою Т.3 3.Виконання індивідуально-дослідного завдання	4
7	1.Опрацювання літератури та конспекту лекції теми Т.4 2.Підготовка до практичного заняття 7 за темою Т.4 3.Виконання індивідуально-дослідного завдання	4
8	1.Опрацювання літератури та конспекту лекції теми Т.4 2.Підготовка до практичного заняття 8 за темою Т.4 3.Виконання індивідуально-дослідного завдання 4.Підготовка до тестового контролю за темами Т.1-4	4
9	1.Опрацювання літератури та конспекту лекції теми Т.5 2.Підготовка до практичного заняття 9 за темою Т.5 3.Виконання індивідуально-дослідного завдання	4
10	1.Опрацювання літератури та конспекту лекції теми Т.5 2.Підготовка до практичного заняття 10 за темою Т.5 3.Виконання індивідуально-дослідного завдання	5
11	1.Опрацювання літератури та конспекту лекції теми Т.6 2.Підготовка до практичного заняття 11 за темою Т.6 3.Виконання індивідуально-дослідного завдання	5
12	1.Опрацювання літератури та конспекту лекції теми Т.6 2.Підготовка до практичного заняття 12 за темою Т.6 3.Виконання індивідуально-дослідного завдання 4.Підготуватись до усного контролю за темами Т.5-6	5
13	1.Опрацювання літератури та конспекту лекції теми Т.7 2.Підготовка до практичного заняття 13 за темою Т.7 3.Виконання індивідуально-дослідного завдання	5
14	1.Опрацювання літератури та конспекту лекції теми Т.7 2.Підготовка до практичного заняття 14 за темою Т.7 3.Виконання індивідуально-дослідного завдання	5
15	1.Опрацювання літератури та конспекту лекції теми Т.8 2.Підготовка до практичного заняття 15 за темою Т.8 3.Виконання індивідуально-дослідного завдання	5
16	1.Опрацювання літератури та конспекту лекції теми Т.8 2.Підготовка до практичного заняття 16 за темою Т.8 3.Виконання індивідуально-дослідного завдання 4. Підготуватися до тестового контролю за темами Т.5-8	5
17	Підготовка до захисту індивідуально-дослідного завдання	5
	Разом:	70

4.3.1 Орієнтовна тематика індивідуально-дослідного завдання для самостійної роботи студентів*

Індивідуально-дослідне завдання виконується за спеціально розробленим планом-схемою і ґрунтується на результатах усіх проведених протягом семестру практичних заняттях та матеріалах лекцій.

План індивідуально -дослідного завдання

- 1) опис хвороби з медичної точки зору
- 2) картина особистості
- 3) особливості психотерапії (психотерапевтичні техніки, методики для роботи з психосоматичним захворюванням).

Варіанти психосоматичних захворювань (на вибір студента)

1. Хвороби органів дихання

2. Серцево-судинні захворювання
3. Психосоматика харчової поведінки
4. Шлунково-кишкові захворювання
5. Хвороби ендокринної системи
6. Шкірні захворювання
7. Гінекологічні захворювання
8. Хвороби опорно-рухового апарату
9. Психовегетативні синдроми
10. Функціональні сексуальні розлади
11. Онкологічні захворювання
12. Психосоматичні аспекти депресії
13. Інфекційні хвороби
14. Головний біль

Примітка: * студент може запропонувати власну тему, яка узгоджується із викладачем

На самостійне опрацювання здобувачів виноситься підготовка індивідуального навчально-дослідного завдання за будь-якою темою (розділом) навчальної дисципліни. Керівництво самостійною роботою та контроль за його виконанням здійснює викладач згідно з розкладом консультацій.

Формат представлення індивідуально -дослідного завдання – презентація.

Вимоги – подання матеріалу через особистісний погляд на проблему (власні умовиводи, малюнки, вислови, афоризми, кольорова гамма, можливе музичне оформлення, до 20 слайдів).

5. Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні інтерактивних, ігрових та мультимедійних технологій навчання у традиційних та інноваційних формах*, зокрема: проблемні лекції, лекції-візуалізації, лекції із застосуванням техніки зворотного зв'язку (інтерактивні); практичні заняття з використанням дискусій, мозкового штурму; методу аналізу та діагностики психологічних ситуації (case-study); елементів тренінгу та коучингу; ділових (рольових) ігор тощо; самостійна робота (опрацювання теоретичного матеріалу, індивідуально-дослідне завдання (презентація)).

Під час занять передбачено використання інформаційно-комунікаційних та технологій дистанційного навчання (сервіс для проведення онлайн конференцій Zoom, Модульне середовище для навчання тощо).

Примітка: *у процесі вивчення освітнього компонента передбачається можливість проведення гостьових і/або виїзних занять, спрямованих на розширення теоретичних знань і формування практичних навичок у реальних умовах професійної діяльності.

6. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою та графіком освітнього процесу. При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування кожного студента для перевірки засвоєння теоретичного матеріалу тем та оцінювання результатів роботи на практичних заняттях (розв'язування задач, участь у обговоренні ситуацій);
- тестовий контроль для перевірки засвоєння теоретичного матеріалу тем;
- перевірка виконаного індивідуально-дослідного завдання, що сприяє набуттю теоретичних знань і практичних навичок.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати поточного контролю. Здобувач вищої освіти, який набрав протягом семестру суму балів нижчу за 60 відсотків від максимального балу, вважається таким, який має академічну заборгованість.

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється у період екзаменаційної сесії або за графіком, встановленим деканатом відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ».

7. Політика дисципліни

Політика навчальної дисципліни загалом визначається системою вимог до здобувача вищої освіти, що передбачені чинними положеннями Університету про організацію та навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Зокрема, проходження інструктажу з техніки безпеки; відвідування занять з дисципліни є обов'язковим. За об'єктивних причин (підтверджених документально) теоретичне навчання за погодженням із лектором може відбуватись в індивідуальному режимі. Успішне опанування дисципліни і формування фахових компетентностей і програмних результатів навчання передбачає необхідність підготовки до практичних занять (вивчення теоретичного матеріалу з теми, активно працювати на занятті, розв'язувати задачі, брати участь у дискусіях щодо прийнятих рішень при виконанні здобувачами задач).

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт у встановлені терміни, передбачені Робочою програмою навчальної дисципліни. Пропущене практичне заняття здобувач зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється за результатами опитування під час практичних занять, тестування й виконання індивідуального домашнього завдання. Виконання індивідуального завдання завершується його здачею на перевірку у терміни, встановлені графіком самостійної роботи та захистом на останньому занятті.

Здобувач вищої освіти, виконуючи самостійну роботу з дисципліни, має дотримуватися політики доброчесності (заборонені списування, підказки, плагіат, використання штучного інтелекту (без вірного цитування)). У разі порушення політики академічної доброчесності в будь-яких видах навчальної роботи здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи), що передбачені Робочою програмою. Будь-які форми порушення академічної доброчесності під час вивчення навчальної дисципліни не допускаються та не толеруються.

У межах вивчення навчальної дисципліни здобувачам вищої освіти передбачено визнання і зарахування результатів навчання, набутих шляхом неформальної освіти, що розміщені на доступних платформах (<https://courses.prometheus.org.ua>, <https://www.coursera.org>, <https://usp.community/education>), які сприяють формування компетентностей і поглибленню результатів навчання, визначених Робочою програмою дисципліни, або забезпечують вивчення відповідної теми та/або виду робіт з програми навчальної дисципліни (детальніше у Положенні про порядок визнання та зарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ).

8. Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». При поточному оцінюванні виконаної здобувачем роботи з кожної структурної одиниці і отриманих ним результатів викладач виставляє йому певну кількість балів із призначених робочою програмою для цього виду роботи. При цьому кожна структурна одиниця (робота) може бути зарахована, якщо здобувач набрав не менше 60 відсотків (мінімальний рівень для позитивної оцінки) від максимально можливої суми балів, призначеної структурній одиниці.

Будь-які форми порушення академічної доброчесності не допускаються та не толеруються.

Отриманий здобувачем бал за зарахований вид навчальної роботи (структурну одиницю) після її оцінювання викладач виставляє в електронному журналі обліку успішності здобувачів вищої освіти. Позитивну підсумкову оцінку здобувач може отримати, якщо за результатами поточного контролю набере від 60 до 100 балів. Семестрова підсумкова оцінка розраховується в автоматизованому режимі в інформаційній підсистемі «Електронний журнал» (ІС

«Електронний університет») і відповідно до накопиченої суми балів визначається оцінка за інституційною шкалою та шкалою ЄКТС (див. таблицю Співвідношення...), яка заноситься в екзаменаційну відомість, а також до Індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми здобуття освіти

Сьомий семестр											
Аудиторна робота								Контрольні заходи		Самостійна робота	Семестровий контроль
Практичне заняття (мінімум – 8 контрольних точок)								Тестовий контроль		ІДЗ**	Залік
T*1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T 1-4	T5-8		
Кількість балів за кожний вид навчальної роботи (мінімум-максимум)											
3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	12-20	12-20	12-20	За рейтингом
24-40								24-40		12-20	60-100***

Примітка: *Т – тема; **ІДЗ – індивідуально-дослідне завдання.

*** За набрану з будь-якого виду роботи (дисципліни) кількість балів нижче встановленого мінімуму здобувач отримує незадовільну оцінку і має її перездати у встановлений викладачем (деканом) термін. Інституційна оцінка встановлюється відповідно до таблиці «Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС».

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи й оцінювання результатів навчання студентів заочної форми здобуття освіти

Аудиторна робота		Самостійна, індивідуальна робота					Семестровий контроль	Разом
Сьомий семестр								Сума балів
Практичні заняття		Контрольна робота			Тестовий контроль		Залік	
ПЗ* 1	ПЗ 2-3	Теоретичне питання 1	Теоретичне питання 2	Практичне завдання	T1-8	T5-9	За рейтингом	
Кількість балів за кожний вид навчальної роботи (мінімум-максимум)								
3-5	3-5	10-15	10-15	10-20	12-20	12-20		
6-10		30-50			24-40		60-100	60-100**

Примітка: *ПЗ – практичне заняття; **За набрану з будь-якого виду роботи (дисципліни) кількість балів нижче встановленого мінімуму здобувач отримує незадовільну оцінку і має її перездати у встановлений викладачем (деканом) термін. Інституційна оцінка встановлюється відповідно до таблиці «Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС».

Критерії оцінювання за видами робіт Оцінювання на практичних заняттях

Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів на знання теоретичного матеріалу з теми; вільне володіння студентом спеціальною термінологією й уміння професійно обґрунтувати прийняті рішення при розв'язуванні задач; результати завдань до практичних занять.

При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти на практичних заняттях викладач користується наведеними нижче критеріями:

Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений критерій
--	-----------------------

Високий (відмінно) 5	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві <i>похибки</i> .
Середній (добре) 4	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві-три <i>несуттєві помилки</i> .
Достатній (задовільно) 3	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Недостатній (незадовільно) 2	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Оцінювання результатів тестового контролю

Кожен з двох тестів, передбачених робочою програмою, складається із 20 тестових завдань. Максимальна сума балів, яку може набрати студент за результатами кожного тестування, складає 20.

Відповідно до таблиці структурування видів робіт за тематичний контроль здобувач залежно від кількості правильних відповідей може отримати від 12 до 20 балів:

Таблиця – Розподіл балів в залежності від наданих правильних відповідей на тестові завдання

Кількість правильних відповідей	0-11	12-13	14	15-16	17	18-20
Відсоток правильних відповідей	0-59	60-65	66-72	73-82	83-89	90-100
Кількість отриманих балів	0	12	14	16	18	20

На тестування відводиться 20 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Студент може також пройти тестування і в онлайн режимі у Модульному середовищі для навчання на сторінці навчальної дисципліни. Тестування здобувачів вищої освіти у Модульному середовищі для навчання автоматично оцінюються за критеріями, наведеними у таблиці вище.

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

У випадку, коли студент не виконав індивідуальний план з дисципліни у заплановані терміни без поважних причин, то під час відпрацювання заборгованості при позитивній відповіді йому виставляється оцінка «задовільно».

Критерії оцінювання результатів ІДЗ

<i>Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей</i>	Узагальнений критерій оцінювання
Максимальний (високий) бал (відмінно) 19-20	В основі ІДЗ ключові положення, які повністю розкривають тему; містять наукову, змістовну інформацію; мають чітку, логічно вибудовану структуру; правильно оформленні посилання на інформаційні джерела; виглядає привабливо; тексти легко сприймаються; гармонійне поєднання дизайнерських знахідок з ідеєю проєкту; робота є прикладом високого рівня володіння комп'ютерними технологіями.
Потенційні позитивні бали* (середній бал) (добре) 16-18	ІДЗ має в основі декілька ключових положень, які не повністю розкривають тему дослідження; загалом відповідає тематиці проєкту та є досить інформативним; є певна структура в розміщенні інформації; графіки, таблиці представлені в роботі, але не додають інформації, не доповнюють змісту; неповністю представлені інформаційні джерела або не всі правильно оформлені; естетичний вигляд дещо псує недостатньо чітка структура розміщення інформації, не зовсім доречна графіка оформлення; дизайн не суперечить загальному змісту проєкту.
Мінімальний (достатній) бал (задовільно) 12-15	ІДЗ має в основі декілька ключових положень, однак вони перевантажені інформацією або позбавлені інформації; подання інформації не структуроване; графіки та таблиці відсутні або не мають інформативного навантаження; немає посилань на використані джерела або вони не правильно оформлені; дизайн не зовсім відповідає тематиці проєкту, а інколи навіть іде всупереч загальному змісту.

Оцінювання якості виконання контрольної роботи студентами заочної форми здобуття освіти

Контрольна робота передбачає виконання таких завдань – 2 теоретичних і практичне.. Зміст завдань наведено в методичних рекомендаціях до виконання контрольної роботи. При оцінюванні контрольної роботи враховуються якість її виконання. Кожне з теоретичних питань оцінюється від 10 до 15 балів, а практичне 10-20 балами, загальна сума балів на позитивну оцінку становить від 30 до 50.

Таблиця – Розподіл балів між завданнями контрольної роботи здобувача вищої освіти

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Достатній бал	Середній бал	Високий бал
Теоретичне питання 1	10	12	15
Теоретичне питання 2	10	12	15
Практичне завдання	10	15	20
Всього балів	30	-	50

Примітка. *Позитивний бал за контрольну роботу, відмінний від мінімального (30 балів) та максимального (50 балів), знаходиться в межах 31-49 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) контрольної роботи.

Кожне завдання контрольної роботи здобувача вищої освіти оцінюється з використанням нижченаведених у таблиці критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

(щодо визначення достатнього, середнього та високого рівня досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей).

Таблиця - Критерії оцінювання контрольної роботи здобувачів заочної форми навчання

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений критерій оцінювання контрольної роботи здобувачів заочної форми навчання
Відмінно (високий) 15	Зміст питань розкрито повно і грамотно, правильно використано понятійний апарат; логічний виклад відповіді державною мовою; проявлено творчий підхід та самостійне мислення. Дотримані всі вимоги оформлення контрольної роботи. При написанні допущено дві-три несуттєві похибки.
Добре (середній) 12	Зміст питань розкрито повно. Показано володіння понятійним апаратом і фаховою термінологією; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі питань можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання тощо. Відповідь будується на основі самостійного мислення. Дотримані не всі вимоги оформлення контрольної роботи. Допущено дві-три несуттєві помилки.
Задовільно (достатній) 10	Зміст питань розкрито неповно. Виявлено знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією. Відповідь будується на рівні репродуктивного мислення, слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді. Не дотримано вимог оформлення контрольної роботи.
Незадовільно (недостатній) 0-9	Зміст питань не розкрито. Виявлено розрізнені, безсистемні знання, допущені суттєві помилки у визначенні понять, перекручено їх зміст, виклад матеріалу хаотичний. Не дотримано вимог оформлення контрольної роботи.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС визначається в автоматизованому режимі після внесення викладачем результатів оцінювання з усіх видів робіт до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС у наведеній нижче таблиці.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Інституційна оцінка (опис рівня досягнення здобувачем вищої освіти запланованих результатів навчання з освітнього компонента)	
		Залік	Іспит/диференційований залік
A	90-100	Зараховано	Відмінно/Excellent – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з освітнього компонента, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
B	83-89		Добре/Good – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з освітнього компонента та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
C	73-82		Задовільно/Satisfactory – достатній рівень. Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з
D	66-72		
E	60-65		

			освітнього компонента
FX	40-59	Незараховано	Незадовільно/Fail – недостатній рівень. Низка запланованих результатів навчання з освітнього компонента відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39		Незадовільно/Fail – Результати навчання відсутні

9. Питання для самоконтролю здобутих студентами знань

- 1.Визначення поняття психосоматика
- 2.Визначення поняття психосоматичне захворювання
- 3.Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями:
Позитивна психотерапія.
- 4.Історія розвитку психосоматичного напрямку.
- 5.Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями:
Символдрама (метод кататимного переживання образів).
- 6.Психосоматичні теорії і моделі
- 7.Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями:
Суггестивна психотерапія.
- 8.Генез психосоматичних захворювань і розладів Конверсійна модель З. Фрейда
- 9.Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями:
Психосинтез.
- 10.Генез психосоматичних захворювань і розладів Модель вегетативного неврозу Ф. Александера
- 11.Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями:
Гештальт-терапія.
- 12.Генез психосоматичних захворювань і розладів Теорія особистісних профілів Ф.Данбар
- 13.Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями:
Когнітивно-поведінкова психотерапія.
- 14.Генез психосоматичних захворювань і розладів Концепція десоматизації М. Шура
- 15.Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями:
Транзактний аналіз.
- 16.Генез психосоматичних захворювань і розладів Модель двухшелонної лінії оборони А. Мітчерліха
- 17.Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями: Терапія мистецтвом (арт-терапія).
- 18.Генез психосоматичних захворювань і розладів Модель відмови від віри в майбутнє («giving up» і «given up») Дж.Енгеля и А.Шмале
- 19.Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями:
Креативна візуалізація.
- 20.Генез психосоматичних захворювань і розладів Модель боротьби за своє тіло П. Куттера
- 21.Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями:
Психодрама.
- 22.Генез психосоматичних захворювань і розладів Модель алекситимії
- 23.Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями:
Танцювально-рухова терапія.
- 24.Генез психосоматичних захворювань і розладів «Поведінка типу А» Фрідмана і Розенмана
- 25.Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями: Тілесно-орієнтована психотерапія.

26. Генез психосоматичних захворювань і розладів Модель вихідного порушення М. Балінта
27. Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями: Робота з тілом в біоенергетиці А. Лоуэна.
28. Генез психосоматичних захворювань і розладів Позитивна психотерапія Н.Пезешкіана
29. Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями: Танатотерапія.
30. Генез психосоматичних захворювань і розладів Узагальнені уявлення патогенезу психосоматичних розладів
31. Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями: Сімейна психотерапія.
32. Психотерапія психосоматичних захворювань. Загальні питання психотерапії в психосоматиці.
33. Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями: Нейролінгвістичне програмування (НЛП).
34. Психотерапія психосоматичних захворювань: Основні принципи психотерапії при психосоматичних захворюваннях.
35. Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями: Гештальт-терапія.
36. Психотерапія психосоматичних захворювань: Психологія хворого.
37. Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями: Позитивна психотерапія.
38. Психотерапія психосоматичних захворювань: Загальні особливості терапевтичного підходу до психосоматичного хворого.
39. Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями: Символдрама (метод кататимного переживання образів).
40. Діагностика в психосоматиці: Діагностична бесіда.
41. Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями: Суггестивна психотерапія.
42. Діагностика в психосоматиці: Психологічне тестування.
43. Психотерапевтичні напрями при роботі з психосоматичними захворюваннями: Психосинтез.

10. Навчально-методичне забезпечення

Навчальний процес з дисципліни «Психосоматика» повністю і в достатній кількості забезпечений необхідною навчально-методичною літературою. Зокрема, підготовлені і видані:

1. Психосоматика: методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи студентів спеціальності 053 «Психологія» / Н. В. Ханецька. – Хмельницький : ХНУ, 2020. – 48 с.
2. Ханецька Н. В. Психосоматика : теоретико-практичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н. В. Ханецька. – Хмельницький, 2019. – 123 с.

11. Рекомендована література

Основна:

1. Губенко І.Я., Карнацька О.С., Шевченко О.Т. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування: підручник. К.: ВСВ «Медицина», 2021 р. 312 с.
2. Матвійчук Т.В. Теорії особистості у зарубіжній та українській психології : Навчальний посібник. Львів: Видавець Марченко Т.В., 2021. 500 с.
3. Мозгова Г.П., Ханецька Т.І., Якимчук О.І. Психосоматика: психічне, тілесне, соціальне. Хрестоматія: Навчальний посібник. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. 383 с.
4. Реакція на важкий стрес та розлади адаптації. Посттравматичний стресовий розлад: навч. посіб./ Л.О. Герасименко, А.М. Скрипніков, З.І. Ісаков. К.: ВСВ «Медицина», 2023. 120 с.

5. Ханецька Н. В. Психосоматика : теоретико-практичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Хмельницький, 2019. 123 с.
6. Хаустова О.О., Чабан О.С. Практична психосоматика: хронічний біль. Медкнига, 2020 р. 132 с.

Додаткова література:

7. Дж.Герман Психологічна травма та шлях до видуження: наслідки насильства – від знущань усмідо політичного терору. Львів: Видавництво Старого Лева, 2019. 424 с.
8. Дідковська Л. І. Психосоматика: основи психодіагностики та психотерапії: навч. посіб. / Л. І. Дідковська ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2016. - 264 с.
9. Журавльова О.В., Особливості соматизації в осіб із різним рівнем прокрастинації / О.В. Журавльова // Теоретичні і прикладні проблеми психології : зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2020. – 2(22). С. 22-32.
10. Мак-Вільямс Ненсі. Психонадітична діагностика. Розуміння структури особистості в клінічному процесі. Видавництво Ростислава Бурмаки, 2025. –
11. МКХ-11. Розділ 6: Психічні і поведінкові розлади та порушення нейропсихічного розвитку (статистична класифікація) / За заг. Ред. В.Д.Мішиєва; уклад. : В.Д.Мішиєв, Б.В.Михайлов, Є.Г.Гриневич, В.Ю.Омелянович (переклад з англ. Б.В.Михайлова). Вид.2-ге. – Київ: МОРІОН, 2024. – 300с
12. Самюель Пфайфер Психосоматика. Як ми можемо розуміти мову тіла?, Свічадо, 2018
13. Хаустова О.О., Чабан О.С. Практична психосоматика: депресія. - Медкнига, 2020 р. – 216 с.
14. Хаустова О.О., Чабан О.С. Практична психосоматика: тривога.- Медкнига, 2022 р. – 144 с.
15. Шторк Тімо. Психоаналіз і психосоматика. Тілесні основи психодинаміки. Видавництво Ростислава Бурлаки, 2025. – 312с.
16. Практична психосоматика: діагностичні шкали : навчальний посібник / за заг. ред. О. О. Чабана, О. О. Хаустової. К: - Медкнига, 2021 р. – 200 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека університету. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://library.khmnu.edu.ua/>.
2. Інституційний репозитарій ХНУ. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/?locale=uk>.
3. Модульне середовище для навчання. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnu.edu.ua/>.